

GAN AKKAYAN

SERİ B

CİLT XVI

SAYI 2

1966

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ



TÜRKİYE'DE İLK ORMAN OKULUNUN KURUCUSU
LOUIS TASSY, HAYATI VE ESERLERİ

Yazan :

Gökhan ELİÇİN

(Orman Fakültesi Botanik Kürsüsü)

"La vie des hommes est liée à celle des arbres!"

Tassy



Louis TASSY
(1816 - 1895)

Avrupa'da meydana gelen büyük ekonomik ve sosyal değişmelere ayak uydurmağa çalışan Osmanlı İmparatorluğu, elinde mevcut geniş arazileri kaplayan ormanlardan istifadeyi ve memleketin bir tabii zenginliği olarak ormanların usulüne uygun olarak işletilmesini öngörerek 1857 yılında Fransa Hükûmetine müracaat etmiş ve dirayetli iki Fransız Ormancısının Türkiye'ye gönderilmesini istemiş bulunmaktaydı. Bunun üzerine Fransa Hükûmeti kendi ormancıları arasından M. TASSY ve M. STHEME'i seçerek aynı yıl Osmanlı İmparatorluğu'nun emrine vermişti. M. TASSY, İstanbul'da bir Orman Okulu kurmak ve kurulacak teşkilâta ele-

1) İnsanların hayatı ağaçlarınkine bağlıdır.

man yetiştirmek, M. STHEME ise mevcut İmparatorluk ormanlarında ilk amenajman çalışmaları yapmak ve teşkilatlanmak üzere vazife taksimi yaparak işe koyulmuşlardır.

Bu yazımızda, bugünkü Fakültemizin ve Ormancılık eğitimimizin temelini teşkil eden ilk Orman Okulu'nun kurucusu ve Müdürü, devrin sayılı Fransız ormancılarından Louis TASSY'yi tanıtmaya çalışacağız.

Louis TASSY, 26 Şubat 1816 da Aix (Fransa)'de doğmuştur. Çocukluk yılları memleketinde geçmiş ve 1836 yılında Orman Okulu'nun 13 üncü devre talebesi olarak NANCY'e gelmiş ve ormancılık öğrenimine başlamıştır¹.

O zamanlar okulda, öğretimin tamamen ilmi bir hüviyette olmamasına rağmen, TASSY de diğer arkadaşları gibi mesleğini sevmiş, gelecek için büyük ümitler beslemiş ve güvenle mesleğine bağlanmıştır.

1838 yılında okulu bitirmiş ve birkaç ay Sarreguemes (Moselle)'de staj yaptıktan sonra 1839 da Saint-Laurent du Pont (İsère)'a Garde général (Koruma âmiri) olmuştur. 1843 yılına kadar orman teşkilâtında gayet enerjik bir şekilde çalışmış, VIAUD adlı samimi bir orman mühendisi arkadaşı ile birlikte bugün Chartreuse'de halen kullanılmakta olan fevkalâde yol şebekesini meydana getirmişlerdir.

1843 yılında Amenajman hizmetine geçmiş ve arka arkaya Sarthe, L'Orne, Le Calvados ve Voj'ların amenajman plânlarını hazırlamıştır. Bu plânların hazırlanmasında birçok ince ve hassas denemeler yaptıktan sonra görüşlerini emniyetle tatbik etmeğe başlamıştır.

Daha sonra amenajman servisi şefi olmuş ve tatbikatçı arkadaşlarının çalışmalarını gayet yakından takip ederek, her fırsatta yapıcı olarak yanlarında yer almış ve görüşlerinin tatbikatını büyük bir dikkatle izlemiştir. 1846 da merkez teşkilâtına çağrıldığından Amenajman servisinden ayrılmıştır. Merkezdeki görevi 1849 yılına kadar devam etmiştir.

3 Ekim 1848 tarihli bir kanunla Versailles'da kurulan Millî Ziraat Enstitüsü (Institut National Agronomique)'ne parlak bir imtihan geçirmek suretiyle Silvikültür kürsüsüne seçilmiştir. Hayatının bu devresini arkadaşları ile geçirdiği tatlı günler ve meslekî hatıralarla dolu devreler olarak daima anmıştır.

1) Louis TASSY, Ecole Nationale des Eaux et Forêts (Millî Orman ve su okulu)'nin 1864-1880 yılları arasında Direktörlüğünü yapan Henri NANQUETTE (1815-1899) ile aynı devre talebesidir.

Böylece ormancılık ilmi, mesleki ormancılık sahasından çıkarak ilmi bir hüviyet kazanmış bulunmaktaydı. Versailles'deki Ziraat Enstitüsü'nün gayesi, gerekli memurları yetiştirmek değil, ormanın ekonomik hayattaki rolünü, korunması ve işletilmesi ile ıslahı için esaslı kaideleri ortaya koymaktan ve araştırmalar yapmaktan ibaretti.

M. TASSY, geniş fikirleri ile talebelerine şahsi çalışma zevkini aşılama için bütün gayretini sarfediyordu. Bir öğreticiden ziyade halka faydalı insanlar yetiştirmeye azmetmiş bir kimse olarak çalışıyordu.

14 Eylül 1852 tarihinde Versailles Ziraat Enstitüsü lağvedildi. Fakat, onun oradaki ormancılık öğretiminin izleri çeyrek asır sonrasına kadar silinmedi ve 9 Ağustos 1876 tarihli bir kanunla Paris'te yeni bir Ziraat Enstitüsü kurulunca TASSY tekrar silvikültür kürsüsüne çağırıldı. Orada 7 yıl çalıştı, görevlerinden ayrıldığı zaman 68 yaşındaydı ve hak ettiği bir istirahata ihtiyacı vardı. Bu zamanda (Orman Amenajmanı Üzerine etüdüler-Etudes sur l'Aménagement des Forêts)'nin 3 üncü baskısı, yeni görüş ve bilgilerini de katarak yeniden neşretti (Birinci 1858 de, 2 nci Nisan 1872 de, 3 üncü Ağustos 1886 da neşredilmiştir).

Her baskı bir evvelkinin tamamlayıcısı oluyor ve sonuncusu ise muazzam bir tekâmül ile neşredilmiş bulunuyordu. Kalemî çok akıcı olduğu halde asla yazdığından memnun olmaz, defalarca tashihler yapar, baskı işlerinde sonsuz bir hassasiyet gösterirdi.

Yukarıda da bahsedildiği üzere Versailles'deki Ziraat Enstitüsü'nün lağvedilmesi üzerine TASSY, 1852 yılında merkez teşkilâtına çağırıldı. 1857 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun emrine verinceye kadar orada çalıştı.

Kırım Harbi nihayete ermiş ve Osmanlı İmparatorluğu Batı ile arasında açılan farkı görerek yeni yeni hamleler yapma yoluna koyulmuştu. Bu hamlelerden başlıcaları **memleketin tabii servetlerini plânlı bir şekilde işletmeye açmaktı**. Yollar, limanlar, demiryolları, kanallar yapılmalıydı.

Bu gaye ile İstanbul'da Halk Çalışma Konseyi (Conseil des Travaux publics) adlı bir komite kurulmuştu. Osmanlı idaresi bu komiteye yardımcı ve tamamlayıcı olarak dışarıdan mütehassıslar getiriyordu. Fransa da Osmanlı Hükümetine birçok mühendisle birlikte 2 Orman Müfettişi (Inspecteur des Forêts) verdi: M. TASSY ve M. STHEME.

Her sahada olduğu gibi ormancılık sahasında da bir karışıklık mevcuttu. Kontrol diye bir şey yoktu, mutlak bir serbestiyet hâkimdi. Orman-

ların rasyonel olarak işletilmelerini temin için herşeyden evvel lüzumlu elemanın yetiştirilmesi gerekiyordu. Bu gaye ile bir Orman Okulu kuruldu ve M. TASSY bu okulun direktörlüğü ile başlıca derslerini üzerine aldı. İlk netice gayet verimli oldu ve 9 genç eleman okulu muvaffakiyetle bitirerek ilk Türk ormancuları olarak mesleğe başladılar. Bu diploma törenini bizzat Sadrazam ve İmparatorluğun yüksek kademelerdeki memurları büyük bir ilgi ile izlediler. Okulun ilk mezunları M. TASSY'nin idaresinde Amenajman v.s. gibi işlerde vazife aldılar. TASSY'nin çalışmaları büyük başarı kazanmaktaydı. Fransız sefirinin teklifi üzerine kendisine 5 Aralık 1861 de "Légion d'Honneur" madalyası verildi.

Bir müddet sonra Fransız hey'eti geriye çağrıldı. TASSY arkasında büyük üzüntüler bırakarak İstanbul'dan ayrıldı ve Ağustos 1862 de Ajaccio (Korsika)'ya Başmüdür oldu. Burada tahayyül ettiği herşeye kavuşmuş olmasına rağmen Türkiye'yi düşünüyor ve oradaki eserin kendi ihtimamına ihtiyacı olduğunu hissediyordu. 1865 yılında Osmanlı İmparatorluğunun Halk Çalışma Konseyi'ne başkan muavini olmak suretiyle tekrar İstanbul'a döndü. Bu def'a emrine 4 Fransız orman memuru ile 4 kalfiye teknisyen verildi.

TASSY'nin teşviki ile bir merkez teşkilâtı kuruldu, hemen hemen terkedilen Orman Okulu yeniden ihya edildi.

1868 Nisan ayında TASSY, görevinin bittiğini zannederek Fransa'ya döndü. Osmanlı Hükümeti ona neler borçlu olduğunu unutmadı ve TASSY teşkilâtıtan ayrıldıktan sonra, ona Şarka dönmek üzere çok parlak tekliflerde bulundu. Fakat TASSY'nin dinlenmeğe ihtiyacı vardı. Fransa'ya dönüşünden sonra Vesoul'a Başmüdür oldu, sonra Adolphe LORENTZ'in yerine Genel Amenajman Kontrolörü oldu. Bu vazifeler çok ağır olduğu halde her türlü siyasî ve içtimai baskılardan uzak kalmasını bilerek vazifesinde büyük bir başarı ile çalıştı.

Maliye Bakanlığı tarafından 1872 yılında Cezayir orman servisinin etüdü ve reorganizasyonu ile görevlendirildi. Bütün Cezayir ormanlarını gezdi ve neticeyi mufassal bir raporla merkeze bildirdi. Yaptığı organizasyon Cezayir'de uzun yıllar devam etti. 1875 yılında 37 yıl hizmetten sonra isteği üzerine, 59 yaşında olmasına rağmen emeklilik hakları ile teşkilâtıtan ayrıldı.

Başlıca eserleri :

1. Orman Amenajmanı Üzerine Etüdüler (Etudes sur l'Aménagement des Forêts, 1 nci baskı, 1858,
2. Aynı eser, 2 nci baskı 1872,

3. Aynı eser, 3 ncü baskı, 1886,
4. Rapport sur l'Algérie (Cezayir Ormanları hakkında rapor),
5. Réorganisation du service forestier,
6. L'Aliénation des forêts,
7. 2 Notices biographiques sur Bernard Lorentz et Parade (1866).
8. Les taillis et les futaies (1886),
9. Notice biographique sur Godchaux (1885),
(Godchaux ikinci Fransız hey'eti ile Türkiye'ye gelmiştir),
10. Deux Etudes sur (la Restauration des montagnes) (1877-1884).

1846 - 1857 yılları arasında Annales forestières'de faal olarak çalıştı, 1850 den 1856 ya kadar derginin redaksiyon komitesi başkanlığını yaptı ve 1862 yılında Revue des Eaux et Forêts (halen neşredilmekte) 'nin kurucularından biri oldu.

Son yıllarını çok sevdiği, doğum yeri olan Aix'de hatıraları ile başbaşa geçirdi. Zaman ve yaşlılık onun, geniş ormancılık ailesine olan ilgisinden hiçbir şey kaybettirmedi. Nihayet 1 Aralık 1895 de Aix-en-Province'de hayata gözlerini yumdu.

M. TASSY Fransız ormancılığında isim yapmış, kaabiliyetli, bilgili bir ormancı olarak tarihe malolmuştu.

BİBLİYOGRAFYA

- HUFFEL, G. (1962). — Les Méthodes de l'Aménagement Forestier en France. Etudes Historiques. s. 138-139. Nancy - Paris - Strasbourg.
- L.C.M. (1857). — Mission forestière de MM. TASSY et STHÈME en Turquie. Annales Forestières, Tome Seizième, Mai 1857, sayfa 113-115, Paris.
- LECOMTE, P. ve A. MELARD (1896). — Louis TASSY. Revue des Eaux et Forêts. Tome 35 ème, No: 1, Janvier, sayfa 1-14, Paris.